

Bij een huurwoning bestaan de lasten uit afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij een koopwoning bestaan de lasten uit, naast de genoemde gebruikerslasten, ook uit de door eigenaren verschuldigde onroerende-zaakbelastingen.

Uitgangspunten zijn een woning met een gemiddelde WOZ-waarde en de naar verwachting door een huishouden verschuldigde afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemiddelde WOZ-waarde van een woning in Leiden was voor het belastingjaar 2017 circa € 219.000 (herleid uit Coelo, *Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2017*). In het belastingjaar 2018 zullen weer nieuwe WOZ-waarden (naar prijspeil 2017) gelden.

	2018 1 PH	2017 1 PH	2018 2 PH	2017 2 PH	2018 3 PH	2017 3 PH
Huurwoning						
Afvalstoffenheffing	152	149	219	215	286	280
Rioolheffing	68	67	98	96	127	125
Totaal	220	216	317	311	413	405
Koopwoning						
Onroerende-zaakbelasting	350	356	350	355	350	355
Afvalstoffenheffing	152	149	219	215	286	280
Rioolheffing	68	67	98	96	127	125
Totaal	570	572	667	666	763	760
Ontwikkeling woonlasten t.o.v. 2017	- 0,25%		+ 0,23%		+ 0,46%	

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten over jaar 2017

In de tabel hieronder staan, op alfabetische volgorde, de woonlasten 2017 weergegeven van de aan Leiden grenzende gemeenten. De cijfers zijn overgenomen uit de Atlas lokale lasten 2017 van het Coelo. Daarin staan de lasten voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens in koopwoningen. Voor Leiden wordt voor de woonlasten van meerpersoonshuishoudens het tarief voor 3- of meerpersoonshuishoudens gehanteerd. De waarde van een woning in Nederland is gemiddeld € 219.000.

Gemeente	Woonlasten eenpersoonshuishoudens	Woonlasten meerpersoonshuishoudens
Katwijk	584	674
Leiden	571	760
Leiderdorp	697	877
Leidschendam-Voorburg	634	696
Oegstgeest	793	902
Teylingen	606	675
Voorschoten	913	976
Wassenaar	972	1.166
Zoeterwoude	765	827

De woonlasten in Leiden liggen onder het gemiddelde in de regio.

Meer informatie is beschikbaar op de website <http://leiden.woonlastenmeters.nl/>

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de volgende heffingen kan om kwijtschelding worden verzocht:

- Onroerende-zaakbelastingen;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing;
- Precariobelasting voor woonboten als de aanslag wordt opgelegd aan een belastingplichtige die de woonboot als permanente woning gebruikt;
- Binnenhavengeld voor woonboten als de belastingplichtige de woonboot als permanente woning gebruikt.

Of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding wordt getoetst aan de betalingscapaciteit en de hoogte van het vermogen van een belastingsschuldige. Hier zijn normeringen voor. Minimaal 80% van de betalingscapaciteit dient te worden aangewend ter voldoening van belastingsschulden. De betalingscapaciteit wordt berekend door

het netto besteedbaar inkomen te verminderen met de genormeerde kosten van bestaan. Deze genormeerde kosten van bestaan betreffen een percentage van de uitkering die de belastingschuldige naar de normen van de bijstandsregelgeving zou kunnen krijgen. De gemeente Leiden kent in het kader van het kwijtscheldingsbeleid een 100%-norm. Dit is het maximaal toegestane percentage.

3.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf biedt op basis van een risicosimulatie en een overzicht van financiële kengetallen inzicht in de financiële positie van de gemeente Leiden. Uit de risicosimulatie blijkt dat het weerstandsvermogen van de gemeente voor 2018 *voldoende* is. In de komende jaren stijgt de concernreserve tot ruim € 31 miljoen eind 2021. Met de aanvullende stortingen in de Concernreserve loopt het weerstandsvermogen bij een gelijkblijvend risicoprofiel op tot *ruim voldoende* vanaf eind 2018 tot *bijna uitstekend* (ratio 1,9) in 2021. De financiële kengetallen laten net als bij de Programmabegroting zien dat de schuldpositie als gevolg van de investeringen die de gemeente doet zal oplopen. Dit zorgt niet voor acute problemen, maar levert in de toekomst risico's op.

1. Risico's

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. Met behulp van een risicomangementinformatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Door een goed systeem van risicomangement kunnen bestuurders en managers vervolgens in voor risico's, die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel voor 2018 opgesteld. Het onderstaande overzicht toont de tien grootste risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit aangevuld met de getroffen beheersmaatregel. Onderaan de tabel is het totaalbedrag voor de overige risico's opgenomen.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Prgr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Maximale impact	Invloed
11	De gemeente Leiden staat momenteel garant voor de rente en aflossing van leningen tot een totaalbedrag van € 85,3 miljoen. Het risico is dat de instelling zijn betalingsverplichting niet kan nakomen.	Gemeente moet de rente en aflossing over de leningen betalen	1. Het jaarlijks beoordelen van de financiële gegevens (minimaal de jaarrekening) van de geldnemende organisaties. x000D_ 2. De financiële instellingen (geldgevers) jaarlijks wijzen op de plicht om betalingsachterstanden op geborgde geldleningen te melden.	10%	27.193.890	12.87%
6	Reserve Grondexploitatie is ontoereikend om alle projecten en ambities, te kunnen dekken.	Andere middelen moeten worden gevonden om de Reserve Grondexploitatie sluitend te krijgen i.c. nieuwe projecten/ ambities te kunnen dekken.	1. Prioritering ruimtelijke ambities. 2. Risicomangement binnen het MPG. 3. Middelen binnen de begroting vrij maken voor aanvulling Vereveningsreserve	50%	5.000.000	11.72%
10	Verlaging gebundelde uitkering voorheen WWB inkomensdeel	Budgetoverschrijding	Wekelijks worden de klantenaantallen en het aantal aanvragen gemonitord en maandelijks wordt de werkloosheid in Leiden gevolgd. Een mogelijk financieel nadeel als gevolg van gestegen klantenaantallen overvalt Leiden niet. Daarnaast wordt dagelijks de instroom zoveel mogelijk beperkt, de uitstroom bevordert i.s.m. DZB (Participatiecentrum, project Leidse kracht) en waar mogelijk wordt gehandhaafd en waar nodig worden processen aangepast/verbeterd die (in)direct zullen bijdragen aan een zo laag mogelijk uitkeringen. Voor de toename van asielmigranten is een versnelde aanpak vastgesteld door de Raad. Wanneer dat plan wordt vastgesteld, dan heeft dat een drukkend effect op de uitkeringslasten na circa twee jaar.	50%	2.900.000	8.28%

Pgr.	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Maximale impact	Invloed
6	Gemeente wordt gehouden om het YNS-pand tegen te hoge boekwaarde over te nemen waardoor aankoopwaarde direct moet worden afgewaardeerd.	Hogere koopprijs dan voorzien van YNS pand	Voeren van een zorgvuldige juridische procedure	30%	5.000.000	6.27%
7	3D: 3D: Onvoldoende Rijksbudget om zorg/ ondersteuning te realiseren. Voor 2018 risico voornamelijk op jeugd.	Budgetoverschrijding	1. Transitieagenda: kosten baten op lange termijn onderzoeken en bevorderen van participatie en inzet sociaal netwerk 2. permanente monitoring budget om actie te kunnen ondernemen 3. Er is een financiële reserve 3D 4. Regionale samenwerking op financieel gebied, spreiding financiële risico's in regio, bijv. bij financiële gevolgen incidenten jeugdzorg en beschermd wonen 5. Scherper sturen op de aanbieder 6. Instellen wachtlijsten.	30%	4.000.000	5.64%
11	Algemene Uitkering Gemeentefonds valt lager uit dan geraamd	(Structurele) begrotingstekorten en noodzaak tot bezuinigingen	1. Monitoring van ontwikkeling binnen het Gemeentefonds om snel te kunnen bijsturen. De gemeente heeft nauwelijks invloed op de hoogte van de Algemene Uitkering.	40%	3.000.000	5.62%
6	Lopende planschadeclaims.	De gemeente wordt eraan gehouden planschade uit te keren	Voeren van een zorgvuldige juridische procedure	20%	5.000.000	4.73%
8	Afschaffen van rijkswege van het sportbesluit inzake BTW-regeling	Extra kosten	Huidige bestuurs-/ gebruikersovereenkomsten in overeenstemming brengen met het Sportbesluit.	40%	2.000.000	3.77%
6	asbestinventarisatie leidt tot investeringen waarvoor geen middelen (meer) gereserveerd zijn in de reserve asbestsanering.	Noodzaak sanering asbest leidt tot onontkoombare kosten	Zorgvuldige inventarisatie zodat de noodzakelijke sanering goed in beeld komt.	50%	1.000.000	3.49%
11	Organisatie kan lening niet terugbetalen aan gemeente	Afboeken lening leidt tot nadeel in de gemeentelijke begroting	Terughoudend beleid ten aanzien van het verstrekken van nieuwe leningen en monitoren financiële positie geldnemers en deelnemingen.	10%	4.797.786	2.26%
Impact 10 belangrijkste financiële risico's					59.891.676	
Impact overige risico's					43.296.221	
Totale impact financiële risico's					103.187.897	

Ten opzichte van de meest recente risico-inventarisatie (Jaarstukken 2016) is de totale impact van de financiële risico's afgenomen van € 104 miljoen naar € 103 miljoen. De volgende risico's staan nieuw in de top tien:

- Op dit moment lopen enkele planschadeclaims bij de gemeente die voortkomen uit de eerdere besluitvorming rondom de Oostvlietpolder. Door actualisatie van het risicoprofiel is dit risico hoger ingeschat dan bij eerdere jaarrekeningen en begrotingen. Daarom staat dit risico nu in de top 10.
- Naar aanleiding van uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese unie, heeft de Rijksoverheid het voornemen om het Sportbesluit inzake BTW-regeling af te schaffen. Dit betekent dat de gemeente de BTW die ze betaalt over uitgaven voor het beschikbaar stellen van sportaccomodaties niet meer kan aftrekken. Dit levert een nadeel op. Alhoewel de staatssecretaris aangeeft dat er een compensatieregeling komt en door het anders organiseren van de exploitatie van sportaccomodaties op de gewijzigde regels kan worden geanticipeerd, resteert een risico voor de gemeente.
- De gemeente loopt een risico over uitstaande leningen en risicodragend kapitaal in deelnemingen. Door het vervallen van andere risico's schuift dit risico met een laag kanspercentage nu in de top 10.

De overige risico's stonden ook al opgenomen in de top tien bij de Jaarstukken 2016. In de kwantificering treden de volgende verschuivingen op. De grootste verschuivingen zijn:

- De risico-inschatting op het inkomensdeel WWB is bijgesteld van een kans van 50% op een nadeel van € 1,5 miljoen naar een kans van 50 procent op een nadeel van € 2,9 miljoen. Leiden heeft het rijksbudget met circa € 1,1 miljoen eigen middelen verhoogd om een eventueel tekort ten opzichte van het rijksbudget op te vangen. Het streven is erop gericht om met het rijksbudget uit te komen. Het zal moeilijk zijn om bijsturing binnen het programma Werk en Inkomen te realiseren mocht het totale budget niet voldoende zijn. Leiden loopt dus een maximaal risico van € 2,9 miljoen.
- Het risico op Jeugd is bijgesteld van van een impact van € 2 miljoen naar een impact van € 4 miljoen. De verwachting is, gebaseerd op de prognoses van Holland Rijnland dat er een tekort optreedt voor 2018-2021. Dit komt door een toename van het aantal cliënten en de nieuwe afbakening met de Wet Langdurige Zorg, waarvoor tot nu toe onvoldoende compensatie vanuit het Rijk is gegeven. Voor 2018 is het rijksbudget nog niet zeker. Veel gemeenten hebben tekorten op Jeugdzorg gemeld en dus is het mogelijk dat een nieuw kabinet voor extra middelen zorgt. Daarnaast worden financiële effecten verwacht van de inzet van het Tijdelijke fonds jeugdhulp. In het somberste scenario (wanneer het financieel effect van het fonds nihil blijkt te zijn in 2018, het rijksbudget op het huidige niveau blijft en er geen aanvullende maatregelen worden getroffen) is er een kans op een tekort van circa € 4,0 miljoen in 2018. In het laatste kwartaal van 2017 zullen daarom incidentele en structurele beheersmaatregelen worden genomen.
- Gezien de voortdurende onzekerheid over de kabinetsformatie en de onzekerheid die dit geeft over de ontwikkeling van het Gemeentefonds, is het kanspercentage voor het risico op de Algemene uitkering verhoogt van 30 naar 40 procent.
- Bij de Jaarstukken 2016 stond een eventuele naheffing vanuit de controle van de BTW-aangifte en aangifte loonbelasting als risico opgenomen met een impact van € 3 miljoen. De eerste bevindingen laten zien dat dit bedrag te hoog is. Hierdoor is het risico naar beneden bijgesteld en vervalt het uit de top 10

Als alle risico's zich gelijktijdig in hun volle omvang zouden voordoen zou een nadeel optreden van € 103.187.897. Het reserveren van een dergelijk groot bedrag als buffer voor alle risico's is echter ongewenst omdat het niet waarschijnlijk is dat alle risico's zich in 2016 gelijktijdig, en in hun maximale omvang, voordoen. Daarom is op basis van de ingevoerde risico's een risicosimulatie uitgevoerd. Bij deze simulatie is gerekend met een zekerheidspercentage van 90%. Het resultaat is dat met een benodigde weerstandscapaciteit van € **16.350.595** het voor 90% zeker is dat alle risico's die in 2018 zouden kunnen optreden kunnen worden afgedekt. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de daarmee corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
75%	12.297.714
80%	13.166.643
85%	14.353.011
90%	16.350.595
95%	23.116.302

2. Beschikbare weerstandscapaciteit

In theorie beschikt een gemeente over incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de concernreserve, de bestemmingsreserves, de langlopende voorzieningen, de begrotingspost onvoorzien en aanwezige stille reserves. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang van toekomstige bezuinigingsmogelijkheden en het onbenutte deel van de belastingcapaciteit. Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen.

De raad heeft in de Financiële verordening 2016 (RV 16.0089) de concernreserve aangemerkt als weerstandscapaciteit. Hierbij heeft de raad besloten dat wanneer de benodigde weerstandscapaciteit groter is dan de beschikbare weerstandscapaciteit, het college in de paragraaf weerstandsvermogen een voorstel doet over de wijze hoe het hiermee om wil gaan. De begrote stand van de Concernreserve per 1 januari 2018 is € 18.943.000. Inclusief het resultaat van de Tweede bestuursrapportage 2017 is dit € 17.356.000.

3. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.